

## **GKs arbeid med menneskerettigheter og etisk handel**

### **Innledning og bakgrunn**

GKs misjon er å bygge bærekraftige samfunn for generasjoner og vår visjon er å være et klimaforbilde. Verdiene våre forplikter oss til å opptre etter den høyeste etiske standard og drive virksomheten på en ansvarlig og bærekraftig måte. Dette skal gjenspeiles i alt vi gjør. Dette er også et pågående arbeid, og det er behov og rom for stadige forbedringer. GK skal være et foregangsselskap når det gjelder ansvarlig og bærekraftig drift, samtidig som GK støtter opp om et større samarbeid i næringen for å løse felles utfordringer knyttet til dette arbeidet.

Byggenæringen, herunder de byggtekniske fagene, har flere risikoområder i virksomheten med tanke på både arbeidsforhold i Norge og Europa og forholdene som produkter og komponenter produseres under i Øst-Europa og Asia.

I dette dokumentet redegjør vi for selskapets arbeid med aktsomhetsvurderinger knyttet til menneskerettigheter, anstendige arbeidsforhold og etisk handel i tråd med kravene i åpenhetsloven. Redegjørelsen oppdateres med nye aktiviteter, risikovurderinger, funn og tiltak når det er relevant, og minimum årlig som en del av selskapets bærekraftsrapportering.

### **Forankring av ansvarlighet**

GKs adferdskode (code of conduct) skal sørge for at våre verdier og etiske retningslinjer er integrert i alle selskap i GK-konsernet. GK stiller samme krav til våre leverandører og deres underleverandører gjennom en egen adferdskode for leverandører (supplier code of conduct). Adferdskoden for leverandører gjelder alle selskap som leverer produkter og/eller tjenester til GK.

GK har en egen konsernpolicy for menneskerettigheter med oppfølgingstiltak for å sikre at menneskerettighetene og arbeidsrettskravene blir fulgt. I 2023 vedtok konsernledelsen en ny policy for materialer og ressursbruk. Policyen beskriver hvordan selskapets innkjøpere skal utvise særlig aktsomhet ved innkjøp av materialgrupper som er identifisert å ha høy sosial eller miljømessig risiko. Det er forventet at risikoene som blir avdekket gjennom aktsomhetsvurderinger, samt inntreden i nye forretningsområder, vil stille nye krav til innhold i selskapets policyer. Dette vil bli vurdert som en del av det pågående arbeidet med kontinuerlig forbedring og oppdatering av styringsdokumenter.

Vi arbeider kontinuerlig med å forankre kravene i adferdskoden og policyene i vår virksomhet, blant annet gjennom opplæring i adferdskoden og ved å inkludere hensynet til menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i våre interne rutiner og retningslinjer.

### **Aktsomhetsvurderinger/risikovurderinger**

Konsernets bærekraftsfunksjon og juridisk avdeling i GK Norge har gjennomført de innledende aktsomhetsvurderingene og risikovurderingene som ligger til grunn for arbeidet med åpenhetsloven.

Innkjøpsprosessen og risikovurderinger av leverandører er viktig i arbeidet med å fremme respekt for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold. GK er klar over at det finnes risikoprodukter hvor uregelmessigheter kan forekomme i vår verdikjede og det er et pågående arbeid med risikokartlegging og leverandørevaluering. Vi legger OECDs veileder for aktsomhetsvurderinger for

ansvarlig næringsliv til grunn for vårt arbeid, og benytter OECDs kontaktpunkts selvtest<sup>1</sup> for å evaluere det løpende arbeidet.

GK benytter datasystemet Worldfavor for å sende ut og analysere vår leverandørportefølje. GKs 900 største leverandører er tilknyttet systemet og mottar henvendelser om å oppgi informasjon om følgende tema:

- Foretaksinformasjon (produkter, land, ansatte, underleverandører)
- Økonomi
- Kvalitetsledelse
- Miljøledelse
- Sosialt ansvar/menneskerettigheter
- Arbeidsmiljø/HMS
- Konfliktmineraler

Selskapene tildeles risikoscore basert på GKs vurderinger av besvarelsene, samt systemgenererte risikoscore basert på hvilke land selskapet, produksjonen og underleverandørene befinner seg i. Prosessen er under utvikling og forbedring, slik at selskapenes risikoscore over tid vil bli bedre kalibrert og mer nøyaktig.

I 2023 ble det gjennomført ny onboarding av de største leverandørene i alle tre land til en oppdatert versjon av Worldfavor-plattformen. I den forbindelse ble det også gjennomført en informasjonskampanje om GKs forventninger til ansvarlighet mot de største leverandørene, i form av et nyhetsbrev og webinar om prosessen. De interne rutineene for kartlegging av ansvarlighet hos henholdsvis produktleverandører og underentreprenører er gjennomgått og tydeliggjort for å styrke etterlevelsen internt i tråd med egne retningslinjer.

Arbeidet med å kartlegge og vurdere risiko for negativ påvirkning og skade i vår verdikjede tar utgangspunkt i selskapets hovedprosesser for kjernevirksomhetene service og entrepriser. Både risiko knyttet til egen virksomhet og leverandørleddet er vurdert på bakgrunn av faktisk rapportering, mens risikovurderinger knyttet til verdikjeden bakover etter første og andre leverandørledd er basert på desktopresearch. Informasjon om materialbruk og sammensetningen av konkrete produkter er basert på miljødeklarasjoner (EPD-er) der dette er tilgjengelig, samt på leverandørenes egenrapportering om materialbruk via Worldfavor.

På følgende områder er det avdekket særlig risiko knyttet til GKs direkte eller indirekte påvirkning gjennom vår virksomhet og verdikjeden:

- Konfliktmineraler
- Solceller
- Transport
- Metaller (stål, kobber, aluminium)
- Arbeids- og ansettelsesforhold hos underentreprenører
- Arbeids- og ansettelsesforhold hos leverandører og produsenter
- Teknologikomponenter

GK har en kompleks verdikjede, med mange ledd og leverandører. Dette er i seg selv en risiko fordi det gjør det vanskeligere å ha full oversikt over flyten av materialer, varer og tjenester.

GKs fagområder rør, elektro, ventilasjon og kulde er risikoområder på grunn av materialene i produktene og komponentene som benyttes. I hovedsak gjelder dette metaller og mineraler som har høyere risiko for menneskerettighetsbrudd.

Fagområder som byggautomasjon, byggteknologi og -utvikling og fornybar energi utgjør i tillegg også risiko i form av at produktene som benyttes er høyteknologiske og består av til dels sjeldne og kostbare

---

<sup>1</sup> <https://www.responsiblebusiness.no/egentest-aktsomhetsvurderinger/>

mineraler. Solceller utpeker seg som et særlig vesentlig område for oppfølging. Teknologikomponenter har ofte komplekse verdikjeder med risiko for brudd på menneskerettigheter og skadelig miljøpåvirkning under råvareuttak og -foredling. Det er også risiko for tvangs- og barnearbeid i disse verdikjedene. I tillegg ser vi at teknologisk utvikling av de mer etablerte fagene også fører risikoen ved høyteknologiske komponenter inn i vår tradisjonelle verdikjede. Innen for eksempel ventilasjon ser vi økt andel «smarte» komponenter og sensorer som gir et ytterligere komplekst risikobilde.

Bruken av arbeidskraft, både i egen virksomhet og i form av underentreprenører, er et område hvor det er risiko for potensielle brudd på grunnleggende arbeiderrettigheter, anstendige arbeidsforhold, forhold knyttet til HMS og likestilling på arbeidsplassen.

Transport er et viktig risikoområde fordi GKs leverandørkjede er global og består av mange ledd, hvor både materialer, komponenter og ferdige produkter skal fraktes over landegrenser. Dette er også et område som i liten grad er kartlagt og dokumentert av GK, fordi mange leverandører tilbyr fri frakt.

## **Oppfølging av våre underentreprenører og produktleverandører og tiltak for å redusere risikoen**

Siden selskapets største leverandører ofte er grossister med svært mange underleverandører, er det vurdert at den største generelle risikoen ligger i denne delen av leverandørporteføljen. I løpet av høsten 2022 ble det derfor gjennomført en mer omfattende leverandørgjennomgang (due diligence) av selskapets 10 største leverandører og underentreprenører basert på omsetning til GK. Dette kommer i tillegg til analysene gjennomført i Worldfavor. Bedre datagrunnlag i den oppgraderte Worldfavor-plattformen muliggjør en mer nøyaktig og risikobasert metode for leverandørgjennomgang.

Alle kontrakter/avtaler skal inneholde krav til leverandørens egenerklæring og signering av GK sin adferdskode for leverandører.

### **Underentreprenører**

Bygg og anlegg er en næring der risiko for arbeidslivskriminalitet er høy, og våre underentreprenører blir derfor prioritert med tanke på tiltak og oppfølging. Kvalitet i ansettelsesavtaler, lønnsvilkår, kompetanse og arbeidsmiljøvilkår er viktige fokusområder som GK som oppdragsgiver skal påse at etterleves fullt ut og til enhver tid.

GK har et eget underentreprenørregister for leverandører som yter timeverk i prosjekt eller på byggeplass, bemanningsforetak og andre leverandører av tjenester. Alle underentreprenører som GK benytter, skal registreres her. I registeret fremgår det om underentreprenøren er godkjent for bruk. Dette vil si at leverandøren har oversendt dokumentasjon som tilfredsstiller lovpålagte krav, samt interne krav fra GK. Underentreprenører som ikke er godkjent, skal ikke benyttes.

Dersom leverandøren ikke er registrert, skal ansvarlig for avtalen i GK registrere den nye underentreprenøren. Ved registrering igangsettes det en automatisk prosess der underentreprenøren får beskjed om å oversende dokumentasjon, samt signere GK sin adferdskode for leverandører før bindende avtale kan inngås.

Basert på underentreprenørens tilbakemelding kontrolleres opplysningene av HMS-avdelingen i GK, og foretaket vurderes i henhold til fire risikokategorier som avgjør om leverandøren kan benyttes.

Utover GK sitt eget register, skal alle underentreprenører til GK være registrert i HMSREG, et etablert system for oppfølging av seriositet i bygg- og anleggsnæringen. GK overvåker de leverandørene som gjennom registreringsprosessen utfører arbeider for GK og ved eventuelle endringer i status hos HMSREG, vil GK kunne initiere en dialog med underentreprenøren og etterspørre oppdatert dokumentasjon.

Rutinemessig skal opplysninger gitt i egenerklæringer og dokumentasjon minimum oppdateres en gang i året.

Disse vurderingsprosessene er viktige deler av GK sitt arbeid med å utføre seriositetskontroller som har til formål å motvirke sosial dumping og arbeidslivskriminalitet. Revisjoner og utøvelse av påseplikten skal i

tillegg gjennomføres både rutinemessig og ved eventuelle brudd på gjeldende krav til kvalitet, økonomi, HMS eller miljø.

### Undersøkelser, funn og aktiviteter 2023 og 2024

I perioden juli 2023 til juni 2024 har GK gjennomført seriøsitetsskontroller av lønns- og arbeidsvilkår hos fire samarbeidspartnere.

Funn (brudd på lønns- og arbeidsvilkår) ble avdekket hos to av de kontrollerte samarbeidspartnere.

For begge virksomheter ble det avdekket flere gjentakende feil i arbeidsavtalene som etter GKs vurdering ikke var i henhold til minstekravene i lov og forskrift, samt gjeldende tariff.

Reviderte arbeidsavtaler ble etter pålegg oversendt GK, og var da i henhold til Arbeidstilsynets mal for arbeidsavtaler med korrigert timelønn i henhold til gjeldende tariff.

Begge virksomhetene vil ved fremtidig bruk eller kontrahering følges opp på de til enhver tid gjeldende seriøsitetsskrav, inkludert krav om oversendelse av ny dokumentasjon. På to av de aktuelle prosjektene var samarbeidspartnere på kontrakt for underentreprise.

Som et tiltak for å ytterligere understøtte GK sin undersøkelsesplikt, har det i perioden blitt jobbet med forbedringer både på systemer, prosesser og hjelpemidler i hele den interne verdikjeden.

Det er i 2024 gjort en vurdering av GKs interne krav og tilhørende rutiner i innledende vurderinger og tilbudsfasen av et prosjekt, videre til kontraktstype og omfang, vurdering av leverandører og utøvelse av påseplikt i produksjonsfasen. Flere tiltak er gjennomført i form av oppdaterte rutiner og tydeligere krav ved kontrahering av underentreprenører. Et tydelig samarbeid mellom prosjektorganisasjon og stabsfunksjonene er etablert for økt etterlevelse og støtte til vurderinger i de forskjellige fasene fra tilbud til ferdigstillelse.

### Produkt- og materialleverandører

Innkjøpsfunksjonen i GK Norge har ansvar for å koordinere og å overvåke innkjøpsaktivitetene slik at målsettinger oppnås, avvik identifiseres og tiltak blir gjennomført i samsvar med GK Norges innkjøpspolicy og konsernfelles materialpolicy.

VVS og tekniske installasjoner inneholder en rekke produkter og kategorier som regnes som høyrisiko, og som blant annet finnes på DFØs liste over høyrisikoprodukter.

Det er innkjøpsguidene for hvert fag som er førende for valg av produkter. GKs produktbehov er delt inn i fag- og produktkategorier for å sikre riktig håndtering av leverandører og produktgrupper. Innkjøpsorganisasjonen er ansvarlig for forvaltning av masterdata knyttet til leverandører og produkter. Innkjøpsrådene beslutter leverandørvalg og innkjøpsguider for innkjøp til produksjon. Valg av produkter knyttet til serviceoppdrag er i stor grad avhengig av hva som er installert fra før. Når det er nødvendig, kan derfor innkjøpsguiden fravikes, selv om dette innebærer økt risiko for å handle med produkter og leverandører som GK ikke har risikovurdert i tråd med egne rutiner.

Innkjøpsrådene i GK spiller en viktig rolle i å kommunisere våre forventninger og krav til leverandører og samarbeidspartnere, og i å velge ansvarlige aktører når innkjøpsguider og leverandøranbefalinger skal utarbeides.

Selskapets strategi inneholder også utviklingen av en plan for arbeid med sirkulærøkonomi, og det er en ambisjon at ombruk og resirkulerte materialer på sikt skal erstatte bruken av førstegangsressurser, både i GKs virksomhet og hos våre leverandører.

### Undersøkelser, funn og aktiviteter i 2023 og 2024

Det er i 2023 gjennomført informasjonsmøter med innkjøpsrådene for rør, elektro og ventilasjon samt svensk innkjøpsorganisasjon og dansk kvalitetsfunksjon med gjennomgang av utførte aktsomhetsvurderinger og identifisert risiko knyttet til menneskerettigheter og arbeidsforhold.

Etter at grossistledet ble vurdert som et særlig viktig ledd for å identifisere og redusere risiko, er det i 2023 gjennomført møter med de største grossistene for produktgruppene rør og elektro, der menneskerettigheter og GKs forventninger til ansvarlighet har vært tema. Grossistene innen hver enkelt innkjøpskategori er viktige samarbeidspartnere for GK i arbeidet med å sikre ansvarlighet i leverandørkjeden. GK deltar også i et bransjefelles arbeid i regi av RørNorge som skal støtte opp under VVS-næringens evne til å møte kravene i åpenhetsloven.

I 2023 ble ny versjon av Worldfavor tatt i bruk, og de største leverandørene i hvert land ble invitert til å registrere seg i den nye plattformen. I Norge inviteres samarbeidsleverandører (produktleverandører) med en innkjøpsverdi over 3 000 000 NOK, og i Sverige og Danmark samarbeidspartnere (både produktleverandører og arbeidskraft) med en innkjøpsverdi over 1 000 000 SEK/DKK. Risikoscore også for selskaper som ikke besvarer henvendelser

GKs konsernfelles materialpolicy ble utviklet i samråd med innkjøpsorganisasjonene i alle tre land, og i GK Norge er identifisering av høyrisikomaterialer samt dokumentasjon i form av EPD nå inkludert i vurderingen av samarbeidsavtaler ved inngåelse eller reforhandling.

Det ble ikke gjennomført noe nye leverandørgjennomganger i 2024 utover oppdatering av risikoscore i Worldfavor.

### Rapportering og offentliggjøring av informasjon

GK har siden 2019 rapportert på selskapets arbeid med menneskerettigheter som en del av konsernets årlige ESG-rapportering, inkludert arbeiderrettigheter og sosiale forhold i verdikjeden. Det forventes at nye EU-direktiver som CSRD og CSDDD, vil styrke behovet for kapasitet og kompetanse på området, både knyttet til praktisk oppfølging av krav og retningslinjer samt til rapportering og dokumentasjon overfor kundeledet.

Henvendelser og spørsmål knyttet til GKs arbeid med menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold kan rettes til menneskerettigheter@gk.no og vil besvares senest tre uker etter henvendelsen er mottatt.

---

**Signert dato, sted:**

**Oslo, 28. juni 2024**

*Sign.*

**Kim Robert Lisø**

**Konsernsjef**

*Sign.*

**John-Erik  
Karlsen**

**Styreleder**

*Sign.*

**Elizabeth  
Karlsen**

**Styremedlem**

*Sign.*

**Christopher  
Karlsen**

**Styremedlem**

*Sign.*

**Sturla Magnus  
Styremedlem**

*Sign.*

**Hildegunn  
Naas-Bibow**

**Styremedlem**

*Sign.*

**Jill Akselsen  
Styremedlem**

*Sign.*

**Finn Ivar  
Marum**

**Styremedlem**

### **Vedlegg 1 Relevante policyer og dokumenter**

1. GKs adferdskode for leverandører
2. GKs policy for menneskerettigheter
3. GKs konsernpolicy for materialbruk
4. Spørsmålskategorier i Worldfavor
5. Risikomatrise
6. Relevante interne rutiner og prosesser
  - a. 18-05 Revisjoner
  - b. 20-02 Leverandørregister
  - c. 20.021 Egenerklæring ved prekvalifisering av leverandører til GK
  - d. 20-022 Sjekkliste ved revisjon HMS av underentreprenører leverandører